

Nr 145.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående överlåtande till Sorsele kommun av visst område av den vid avvitrting inom Sorsele socken till kyrkstad avsatta mark; given Stockholms stad den 15 februari 1929.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

J. B. Johansson.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 15 februari 1929.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, WOHLIN, BESKOW, LUNDVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON.

Departementschefen, statsrådet Johansson anför:

Genom brev den 27 oktober 1905 medgav Kungl. Maj:t, att vid avvitrtingen ovan odlingsgränsen i Sorsele socken den mark om tillhoppa 1.512 hektar vid Ammarnäs kapell, som utmärkts med nummer 1, 2 och 3 å en av extra avvitrtingslantmätaren H. Huldt år 1904 upprättad karta, finge från kronans område upplåtas att av Sorsele församling avgiftsfritt disponeras till kyrkplats, begravningsplats och plats för kyrkobyhus under de villkor, länsstyrelsen kunde finna lämpligt föreskriva. Vidare har Kungl. Maj:t genom brev den 14 juli 1916 förklarat hinder från det allmännas sida icke möta att vid avvitrtingen undantoges och avsattes, bland annat,

Bihang till riksdagens protokoll 1929. 1 saml. 117 häft. (Nr 145.)

ett å avvitringskartan upptaget område om 0.62 hektar för att tills vidare av församlingen avgiftsfritt disponeras till utvidgning av kyrkstaden i Ammarnäs under de villkor länsstyrelsen föreskrev. I utslag den 30 december 1916 i fråga om avvitring av de delar av socknen, som förut icke varit föremål för sådan förrättning, förordnade länsstyrelsen i anslutning till Kungl Maj:ts nämnda två beslut, att två i en av tillförordnade avvitringslantmätaren Johan Clausén den 8 mars 1913 dagtecknad beskrivning med därtill den 21 december 1916 gjord ändring och tillägg upptagna områden, betecknade »Ammarnäs kyrkoplats med begravningsplats och plats för kyrkhus» om 1.512 hektar samt »utvidgning av kyrkostaden i Ammarnäs» om 0.62 hektar skulle undantagas för att av församlingen disponeras under de i samma beslut givna bestämmelserna, därvid länsstyrelsen tillika fastställde ett av Clausén den 12 november 1912 dagtecknat förslag till tomtindelning för kyrkstaden.

På ansökan av Sorsele kommun om fastställande av villkor för upplåtelse av tomter inom kyrkstaden har länsstyrelsen genom resolution den 31 december 1923 — jämte det länsstyrelsen förordnat om viss ändring av den förutvarande tomtindelningen för kyrkstaden samt meddelat föreskrifter angående sättet för byggande därstädes — tillika föreskrivit, dels att det skulle åligga Sorsele kommun att, där så erfordrades, behörigen avdika och torrlägga kyrkstadsplatsen, anlägga gatorna och utstaka tomterna i överensstämmelse med den fastställda plankartan samt anskaffa och tillhandahålla för den blivande kyrkstadsplatsen nödig brandredskap, dels att vid tomternas bebyggande skulle iakttagas, att inom kapellaget på ett avstånd om minst en mil från kyrkstaden bosatta personer, tillhörande den bofasta befolkningen, ävensom lappallmogen ägde rätt att bebygga desamma för att erhålla bostad och stallrum, då de ville bevista gudstjänsten och vid andra tillfälliga besök eller för barnen under skolgången, dels ock att tomterna efter ansökan skulle anvisas av kommunalnämnden.

Hos Kungl Maj:t har sedermera *Sorsele kommun* i en den 24 december 1926 till jordbruksdepartementet inkommen skrivelse anhållit, att det genom Kungl. Maj:ts förberörda brev den 14 juli 1916 till kyrkstadens utvidgning upplåtna området måtte med full äganderätt och avgiftsfritt upplåtas åt kommunen. Till stöd för sin framställning har kommunen åberopat, att det med ansökningen avsedda området icke längre vore erforderligt för det tidigare avsedda ändamålet men däremot vore synnerligen behöfligt för upplåtelse av egna hem åt personer, som önskade bosätta sig i kyrkbyn, bland andra en del lappar, som slutat nomadlivet. Vidare bestode området enbart av stenbunden mark, som vore mycket svårbearbetad, varför kommunen, vars ekonomi vore svag, svårigen kunde uppfylla föreskrivna villkor i fråga om dikning och planering m. m., såvida kommunen ej erhöle någon inkomst genom försäljning av tomter från området.

Anbefalld att efter vederbörandes hörande häröver avgiva utlåtande här *domänstyrelsen* i skrivelse den 29 januari 1927 — under framhållande av den

vid avgivandet av styrelsens utlåtande knapphändiga utredningen i ärendet och att den ifrågasatta användningen av området icke syntes hava varit avsedd vid första upplåtelsen därav samt under återopande i övrigt av bifogade avstyrkande yttranden från vederbörande jägmästare och överjägmästare — hemställt, att ansökningen icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Jägmästaren, med vilken *överjägmästaren* förenat sig, har såsom skäl för sitt avstyrkande anfört, att området syntes vara så begränsat, att upplåtande av tomter för permanent beboende svårligen läte sig göra utan att intrång skedde i allmänhetens rätt till utrymme för kyrkstugor. En väsentlig svårighet, isynnerhet vid platsens stadigvarande beboende, mötte vid ordnande av vattentillgången samt renhållningen. Virkestillgången i trakten vore jämförelsevis knapp, och åtgången på virke bleve större vid uppförande och uppvärmning av ständigt bebodda bostäder än beträffande de ursprungligen avsedda mera enkla tillfälliga bostäderna. Vidare vore befolkningens förvärvsmöjligheter på platsen synnerligen begränsade.

Sedan härefter ärendet remitterats till länsstyrelsen i Västerbottens län, har kommunen i den 23 september 1927 till länsstyrelsen inkommen, till Kungl. Maj:t ställd skrivelse med viss ändring av sin tidigare framställning anhållit, att det område av kyrkstaden, som vore beläget söder om en *röd* linje å en över kyrkstaden år 1927 av t. f. överlantmätaren Georg Tillgren upprättad, ansökningen bifogad karta, måtte med äganderätt och avgiftsfritt upplåtas till kommunen.

Med avseende härå har framhållits, att på nämnda söder om den röda linjen liggande område de flesta tomterna redan vore bebyggda. På norra sidan av linjen hade nomaderna uppfört sina bodar. Enär endast omkring hälften av denna områdesdel tagits i anspråk, syntes den kvarvarande arealen vara tillfyllest för en lång tid framåt. De personer däremot, som slagit sig ned söder om linjen, utgjordes av orkeslösa lappar, som avsåge att där vara stadigvarande bosatta.

Över denna senare ansökning, som åtföljdes av yttrande av befolkningen i Ammarnäs, hava genom länsstyrelsen ytterligare yttranden införskaffats från Sorsele församling samt vederbörande kyrkoherde och landsfiskal. Omförmälda handlingar hava bifogats länsstyrelsens den 20 december 1927 dagtecknade remissutlåtande i ärendet.

Befolkningen har å sammanträde, som dock bevestades av allenast 9 personer, de flesta nomader, avstyrkt den äskade överlåtelsen, varemot *församlingen* förordat densamma.

Kyrkoherden har framhållit, att exempelvis genom inflyttning av lappar från annat håll behovet av plats för det med områdets ursprungliga upplåtande avsedda ändamålet kunde komma att ökas men att å andra sidan de personer, som ägde stadigvarande hemvist inom området, borde erhålla tillfälle att inköpa av dem bebodda tomter. Kyrkoherden hemställer, att upplåtelsen måtte omfatta minsta möjliga område och att i varje fall det kvarter, som å kartan upptog ordet »kyrkoplats», fortfarande måtte bibehållas såsom sådan.

Landsfiskalen tillstyrker bifall till kommunens framställning under framhållande att den till upplåtelse åt kommunen icke avsedda delen av kyrkplatsen torde få anses tillräcklig för sitt ändamål.

Länsstyrelsen har förmålt sig icke hava något att erinra mot framställningen i så måtto, att det söder om en *grön* linje å kartan befintliga området finge med full äganderätt upplåtas till kommunen.

Till följd av remiss hava utlåtanden i det sålunda föreliggande ärendet avgivits den 24 oktober 1928 av kammarkollegium samt den 13 november 1928 ånyo av domänstyrelsen.

Kammarkollegium anför följande.

I ärendet hade uttalats farhågor, att ett bifall till kommunens framställning skulle medföra, att det till kyrkstad använda området bleve otillräckligt för sitt ändamål. Med hänsyn till vad kyrkoherden i församlingen anför, syntes det dock sannolikt, att berörda ändamål icke skulle äventyras, därest upplåtelsen erhöles den av länsstyrelsen föreslagna inskräntare omfattningen. Då härtill komme, att kronan icke åtnjöte någon avkastning av området samt att liknande upplåtelser tidigare utan vederlag ägt rum, exempelvis till Sorsele kommun enligt Kungl. Maj:ts brev den 14 juni 1918 (1918: prop. nr 19; R. skr. nr 317) och till Malå kommun enligt Kungl. Maj:ts brev den 6 juni 1924 (1924 prop. nr 87; R. skr. nr 140), torde de betänkligheter mot bifall till kommunens ansökning, som givetvis måste uppkomma, böra få förfalla. För överlåtelsen torde samma villkor böra föreskrivas, som intagits i ovannämnda brev den 14 juni 1918.

På grund av vad sålunda anförts finge kollegium hemställa, det täcktes Kungl. Maj:t i proposition till riksdagen föreslå, att det av länsstyrelsen föreslagna området finge med äganderätt och utan vederlag överlåtas till Sorsele kommun på de i sistnämnda Kungl. Maj:ts brev föreskrivna villkoren.

Domänstyrelsen har förklarat sig icke hava något att erinra mot bifall till framställningen på sätt länsstyrelsen och kammarkollegium hemställt.

*Departements-
chefen.*

Erinran synes mig ej vara att göra däremot, att viss del av ifrågavarande till kyrkstad avsedda område upplåtes till Sorsele kommun. Upplåtelsen synes böra begränsas på sätt länsstyrelsen med instämmande av kammarkollegium och domänstyrelsen föreslagit. I överensstämmelse härmed skulle sagda del, vari ingår mark såväl från det tidigare till kyrkstad upplåtna området som den tilläggsmark om 0.62 hektar som sedermera tillades kyrkstaden för dennas utvidgning, komma att erhålla en areal av omkring 0.65 hektar. Upplåtelsen bör ske avgiftsfritt samt på i övrigt av myndigheterna föreslagna villkor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att av den till kyrkstad vid Ammarnäs i Sorsele socken vid avvittningen avsatta mark ett område med en areal av omkring 0.65 hektar beläget söder om den gröna linje, som finnes uppdragen å en år 1927 av t. f. överlantmätaren Georg Tillgren upprättad karta över Ammarnäs kyrkplats, må under äganderätt avgiftsfritt överlåtas till Sorsele kommun under villkor:

att å området må — med det undantag, som, på sätt nedan sägs, må för tillgodoseende av det allmännas behov finnas påkallat — av kommunen upplåtas mark under äganderätt åt enskilda för bebyggande mot de villkor, kommunen kan finna skäligt föreskriva, dock med iakttagande därvid att de, till vilka mark för nämnda ändamål av kommunen upplåtes, skola vara skyldiga att ställa sig till efterrättelse de stadganden, länsstyrelsen kan finna skäligt meddela i avseende å områdets bebyggande, samt att ägare av redan å området uppförda byggnader skola äga företrädesrätt att för dessa erhålla nödigt tomtutrymme mot löseskilling, som, därest överenskommelse om beloppet ej kan träffas, skall bestämmas av länsstyrelsen;

att, om ägare av sådan byggnad icke önskar begagna sig av lösningsrätten, han icke skall vara förbunden att avflytta förr än två år efter det ifrågavarande område upplåtits till kommunen, varförutom han, där sådant påkallas och förhållandena därtill föranleda, bör, efter länsstyrelsens beprövande, av kommunen erhålla skälig flyttningshjälp;

att, därest efter hörande av vederbörande kommunikationsverk eller annan ämbetsmyndighet, som kan antagas möjligen hava behov av mark inom området, länsstyrelsen finner, att tomt bör undantagas för något statens ändamål, länsstyrelsen skall meddela erforderliga föreskrifter därom, med skyldighet för kommunen att till kronan utan ersättning upplåta sådan tomt; samt

att kommunen må tillsvidare och intill dess annorlunda kan varda av Kungl. Maj:t bestämt disponera för tomterna inflytande försäljningsmedel och tomtören till bestridande i första rummet av sådana utgifter, som finnas erforderliga för områdets behöriga ordnande, men eljest för åtgärder i ordningens intresse jämväl inom kyrkstadsområdet i övrigt.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:
Rune Thygesen.